

(กสม. แดงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 16/2569)

กสม. มีหนังสือถึงนายกฯ ขอให้เร่งแก้ปัญหาโรงเรียนสังกัด สพฐ. ไม่ออกเอกสารสำคัญทางการศึกษาแก่เด็กที่ค้างจ่ายเงิน ทำให้หลุดจากระบบการศึกษา ย้ำสิทธิทางการศึกษาต้องอยู่เหนือภาระหนี้สิน

- เสนอ ก.ตร. แก้ไขหลักเกณฑ์ลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ

มิให้ใช้สภาพความพิการเป็นเหตุเหมารวมตัดสิทธิเข้ารับราชการ

- เชิญชวนสมัครหรือเสนอชื่อบุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปี 2569

วันศุกร์ที่ 8 พฤษภาคม 2569 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายสันต์ ภัยหลิกดิ์ และ นางสาวสุภัทรา นาคะผิว กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แดงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 16/2569 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. มีหนังสือด่วนที่สุดถึงนายกฯ ขอให้เร่งแก้ปัญหาโรงเรียนสังกัด สพฐ. ไม่ออกเอกสารสำคัญทางการศึกษาแก่เด็กที่ค้างจ่ายเงิน ทำให้หลุดจากระบบการศึกษา ย้ำสิทธิทางการศึกษาต้องอยู่เหนือภาระหนี้สิน

นายสันต์ ภัยหลิกดิ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้หารือกับสภาองค์กรของผู้บริโภค และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กรณีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปฏิเสธการออกเอกสารสำคัญทางการศึกษาแก่เด็กที่ค้างชำระเงินบำรุงการศึกษา ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2569 ได้นั้น

กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2559 ได้ขยายเวลาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 15 ปี ตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. 3) หรือเทียบเท่า โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ขณะที่ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเก็บเงินบำรุงการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2554 กำหนดว่า สถานศึกษาไม่สามารถเรียกเก็บเงินค่าใช้จ่าย 22 รายการ เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ ค่าเครื่องแบบ เนื่องจากรัฐบาลได้อุดหนุนแล้ว แต่สามารถขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายได้ตามความสมัครใจของผู้ปกครองและนักเรียน สำหรับการจัดการเรียนการสอนนอกหลักสูตรพื้นฐาน เช่น ห้องเรียนพิเศษ โครงการพัฒนาทักษะ และค่าสวัสดิการนักเรียน

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการข้างต้น ส่งผลให้ในทางปฏิบัติ สถานศึกษาสังกัด สพฐ. หลายแห่งเรียกเก็บเงินบำรุงการศึกษาเพิ่มเติม และปฏิเสธการออกเอกสารสำคัญทางการศึกษา เช่น ใบแสดงผลการเรียน (ปพ.1) แก่เด็กที่ค้างชำระเงินบำรุงการศึกษา การขาดเอกสารดังกล่าวทำให้เด็กขาดหลักฐานที่จำเป็น

ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยที่ขณะนี้ใกล้ถึงกำหนดวันเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2569 แล้ว หากปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขอาจทำให้มีเด็กหลุดจากระบบการศึกษาเป็นจำนวนมาก

กสม. เห็นว่า สิทธิทางการศึกษาของเด็กต้องอยู่เหนือภาระหนี้สิน การปฏิเสธการออกเอกสารสำคัญทางการศึกษาแก่เด็กที่ค้างชำระเงินบำรุงการศึกษา ส่งผลให้เด็กไม่สามารถนำเอกสารดังกล่าวไปประกอบการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และอาจหลุดออกจากระบบการศึกษา เป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ กระทบต่อสิทธิในการศึกษาที่รัฐธรรมนูญและสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคีให้การรับรองไว้ รวมทั้งยังไม่สอดคล้องกับนโยบาย Thailand Zero Dropout ที่รัฐบาลประกาศไว้ตั้งแต่ปี 2567 ที่มีเป้าหมายแก้ไขปัญหาลูกหลานหลุดจากระบบการศึกษาให้เป็นศูนย์ ในขณะที่ข้อมูลจากผลการสำรวจเชิงลึกของ กสศ. พบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 8,470 คน ในปีการศึกษา 2568 มีเด็กที่ไม่สามารถเข้าระบบการศึกษาเนื่องจากไม่มีเงินค่าเทอม คิดเป็นร้อยละ 22.2 ดังนั้น จึงเห็นควรเร่งรัดกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กกลุ่มดังกล่าวที่จะเข้าศึกษาต่อในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2569 ซึ่งจะเริ่มต้นในเดือนพฤษภาคม 2569 โดยด่วน

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. โดยนางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์ ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงมีหนังสือด่วนที่สุด ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2569 แจ้งข้อเสนอแนะกรณีสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ปฏิเสธการออกเอกสารสำคัญทางการศึกษาแก่เด็กที่ค้างชำระเงินบำรุงการศึกษา ไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายกระทรวงศึกษาธิการสั่งการให้สถานศึกษาออกหนังสือสำคัญทางการศึกษาแก่เด็กที่ค้างชำระเงินบำรุงการศึกษา และกำหนดมาตรการรับรองสถานะชั่วคราว โดยให้สถานศึกษาดันทางออกไปรับรองผลการเรียนอย่างไม่เป็นทางการ สำหรับนำไปยื่นต่อสถานศึกษาปลายทาง เพื่อให้เด็กสามารถรายงานตัวและเข้าเรียนได้ตามกำหนดในเดือนพฤษภาคม 2569

พร้อมกันนี้ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ส่งสำเนาหนังสือด่วนที่สุดถึงนายกรัฐมนตรีไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเพื่อทราบอีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

2. กสม. เสนอ ก.ตร. แก้ไขหลักเกณฑ์ลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ มิให้ใช้สภาพความพิการเป็นเหตุห้ามรวมตัดสิทธิเข้ารับราชการ เน้นพิจารณาความสามารถเป็นรายกรณี

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีคนพิการทางการเคลื่อนไหวจากการสูญเสียขาข้างซ้ายตั้งแต่วัยเด็กไปภายหลังจากการรับราชการตำรวจ ซึ่งต่อมาได้สมัครเข้ารับการสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในตำแหน่งพนักงานสอบสวน และผ่านการทดสอบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด แต่คณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกมีมติว่าการเป็นคนพิการเข้าลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในประกาศรับสมัครและกฎที่เกี่ยวข้องจึงไม่ให้ผู้สมัครรายดังกล่าวผ่านการคัดเลือก จึงนำไปสู่ประเด็นพิจารณาว่าการกำหนดให้ความพิการเป็นลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของ

การเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2566 และบัญชีโรคเนบทัย อาจมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลโดยเหตุแห่งความพิการ กระทบต่อหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

กสม. ได้ศึกษาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน งานวิจัยและแนวทางคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวพิจารณาแยกได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การกำหนดความพิการเป็นลักษณะต้องห้ามในการเข้าเป็นข้าราชการตำรวจ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติห้ามการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความพิการ และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 กำหนดห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐออกมาตรการที่เป็น การเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งกำหนดหน้าที่ให้รัฐต้องส่งเสริมการจ้างงานคนพิการอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) ที่ได้รับรองสิทธิในการทำงานของคนพิการ และห้ามการเลือกปฏิบัติทั้งทางตรง และทางอ้อม อย่างไรก็ดี กฎ ก.ตร.ฯ ข้อ 2 (14) ที่ระบุให้ “การมีร่างกายผิดปกติ พิกลรูป หรือพิการ” เป็นลักษณะต้องห้ามในการเข้ารับราชการตำรวจ กลับใช้เกณฑ์ทางกายภาพในลักษณะเหมารวม โดยมีได้ พิจารณาความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลเป็นรายกรณี การกำหนดลักษณะเช่นนี้เปิดช่องให้เกิด การตัดสิทธิผู้สมัครเนื่องจากความเป็นคนพิการ โดยไม่คำนึงถึงศักยภาพที่แท้จริง การกำหนดให้ความพิการเป็น ลักษณะต้องห้ามตามกฎ ก.ตร. ดังกล่าวจึงเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักการไม่เลือกปฏิบัติ

ประเด็นที่ 2 ข้อยกเว้นในการเลือกปฏิบัติ เห็นว่า อาจอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นการเลือกปฏิบัติได้ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา 27 วรรคห้า หากมาตรการดังกล่าวมีความจำเป็น เหมาะสม และมีความเชื่อมโยงโดยตรง กับลักษณะเฉพาะของงานตามหลักความได้สัดส่วน โดยเฉพาะในตำแหน่งที่ต้องใช้สมรรถภาพทางกายหรือ มีข้อกำหนดด้านความปลอดภัยเป็นสาระสำคัญ อย่างไรก็ดีตาม การใช้ข้อยกเว้นดังกล่าวต้องพิจารณาถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคคลเป็นรายกรณีบนฐานการประเมินเชิงหน้าที่ในแต่ละตำแหน่ง มิใช่ อาศัยลักษณะทางกายภาพโดยเหมารวม และมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับว่าความพิการเป็นอุปสรรค โดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้น

เมื่อพิจารณากฎ ก.ตร.ฯ ซึ่งกำหนดลักษณะต้องห้ามโดยครอบคลุมทุกสายงาน และตัดสิทธิผู้สมัคร จากสภาพความพิการ โดยไม่คำนึงถึงผลการทดสอบหรือความสามารถที่แท้จริง อีกทั้งไม่ปรากฏหลักฐาน พิสูจน์ชัดว่าความพิการรายบุคคลไม่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้นอย่างไร จึงไม่อาจถือเป็น มาตรการที่ได้สัดส่วนหรือเข้าเงื่อนไขข้อยกเว้นตามมาตรา 27 วรรคห้า และยังคงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ ด้วยเหตุแห่งความพิการอย่างไม่เป็นธรรม

และประเด็นที่ 3 หลักการไม่เลือกปฏิบัติเนื่องด้วยเหตุแห่งความพิการตลอดกระบวนการทำงาน และสิทธิการได้รับการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล เห็นว่า การใช้กายอุปกรณ์หรืออุปกรณ์ช่วยความพิการ มีลักษณะเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อทดแทนหรือเสริมสมรรถภาพของร่างกายที่บกพร่อง เพื่อให้คนพิการ

สามารถดำรงชีวิตและปฏิบัติงานได้ใกล้เคียงกับบุคคลทั่วไป มิใช่สิ่งที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบ แต่เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงสิทธิและโอกาส ดังนั้น ในกระบวนการคัดเลือกเข้ารับราชการ หากคนพิการมีความจำเป็นต้องใช้กายอุปกรณ์หรืออุปกรณ์ช่วยความพิการ จึงควรอนุญาตให้ใช้ได้เหมาะสม โดยไม่ถือเป็นเหตุในการตัดสิทธิ

นอกจากนี้ กสม. เห็นว่าในกฎ ก.ตร.๑ ฉบับเดียวกันมีความไม่สอดคล้องกันในเรื่องประเด็นการพิจารณาเกี่ยวกับสภาพทางกาย กล่าวคือ ข้อ 4 (2) วางหลักให้การพิจารณากรณีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อันอาจเป็นเหตุให้พ้นจากราชการ ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะความบกพร่องของอวัยวะประกอบกับหน้าที่ในตำแหน่งเป็นรายกรณี ขณะที่ใน ข้อ 2 (14) ประกอบบัญชีโรคแนบท้าย กลับกำหนดลักษณะต้องห้ามในการเข้ารับราชการ โดยอาศัยสภาพความพิการในลักษณะทั่วไป ซึ่งมีได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินความสามารถหรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่เป็นรายกรณี ส่งผลให้เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างเกณฑ์การรับเข้าและการให้ออกจากราชการภายในกฎฉบับเดียวกัน และมีผลเป็นการกีดกันคนพิการตั้งแต่ต้น โดยไม่เปิดโอกาสให้มีการประเมินศักยภาพอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2569 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยังคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ให้แก้ไขหลักเกณฑ์ตามข้อ 2 (14) แนบท้ายกฎ ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ กรณีมีร่างกายผิดปกติ พิการรูป หรือพิการ โดยให้คำนึงถึงความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับตำแหน่งที่จะแต่งตั้งเป็นสำคัญ และมีให้ใช้สภาพความพิการเป็นเหตุในการตัดสิทธิ เว้นแต่มีผลการประเมินทางการแพทย์ยืนยันอย่างชัดเจนว่าความบกพร่องดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ให้กำหนดมาตรการป้องกันการเลือกปฏิบัติในทุกขั้นตอนของการบริหารงานบุคคล โดยใช้หลักการประเมินเป็นรายกรณีตามลักษณะหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง

นอกจากนี้ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการตำรวจ โดยจัดให้มีการทดสอบความรู้และการประเมินสมรรถภาพที่คำนึงถึงข้อจำกัดของคนพิการ พร้อมทั้งจัดให้มีมาตรการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงกระบวนการคัดเลือกและแข่งขันได้อย่างเสมอภาคและสอดคล้องกับความจำเป็นเฉพาะรายด้วย

3. กสม. เชิญชวนสมัครหรือเสนอชื่อบุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปี 2569

นายวสันต์ ภัยหลิกี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เห็นสมควรมอบรางวัลบุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ประจำปี 2569 เพื่อยกย่อง เชิดชู และประกาศเกียรติคุณบุคคลและองค์กรที่อุทิศตนปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนให้สังคมได้รับรู้ ตลอดจนเพื่อเผยแพร่ประวัติผลงานให้เป็นแบบอย่างและ

เป็นแรงบันดาลใจแก่บุคคลหรือองค์กรอื่นในสังคม รวมทั้งเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญ
ของสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น

โดยปี 2569 นี้ มีการแบ่งประเภทรางวัลออกเป็น 4 ประเภท จำนวน 8 รางวัล ได้แก่ (1) รางวัลประเภท
บุคคล กลุ่มบุคคล เครือข่าย จำนวน 3 รางวัล ประกอบด้วย ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง 1 รางวัล
ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 1 รางวัล และด้านสิทธิของกลุ่มคนเปราะบาง 1 รางวัล (2) รางวัล
ประเภทองค์กร จำนวน 3 รางวัล (3) รางวัลประเภทสื่อมวลชน จำนวน 1 รางวัล และ (4) รางวัลประเภท
โครงการหรืองานด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จำนวน 1 รางวัล

ผู้สนใจสามารถเสนอชื่อหรือสมัครเข้ารับการคัดเลือก ได้เพียง 1 รางวัล โดยบุคคล กลุ่มบุคคล
องค์กร หรือโครงการที่ได้รับการคัดเลือกจะได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ และเงินรางวัล ๓๐,๐๐๐ บาท
สมัครได้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม 2569

สอบถามและติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ กลุ่มงานส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สำนักส่งเสริม
การเคารพสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม. หมายเลขโทรศัพท์ 0 2141 3930 หรือ 0 2141 3925 และเว็บไซต์
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ www.nhrc.or.th

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
8 พฤษภาคม 2569